

OIKAISUVAATIMUS

Pelkosenniemen kunnanhallituksen päätös 17.8.2026 § 253 – kuntalain 85 §:n mukaisen selityksen käsittely

Pelkosenniemen kunnanhallitukselle

Oikaisuvaatimuksen tekijä

Laura Sofia Lakso

Pelkosenniemen kunnanvaltuutettu

Pelkosenniemen kunnanhallituksen entinen puheenjohtaja

Avustaja

varatuomari Matti Torvinen

Lakiasiantomisto Lex Lappia

Päätös, johon oikaisua vaaditaan

Pelkosenniemen kunnanhallitus 17.8.2026 § 253

Kuntalain 85 §:n mukaisen selityksen käsittely

JOHDANTO

Kiistan yksiselitteisesti väitteen, että olisin kunnanhallituksen puheenjohtajana pyrkinyt vaikuttamaan Pelkosenniemen kunnanhallituksen päätöksentekoon lainvastaisesti, estämään päätöksentekoa tai käyttämään asemaani väärin.

Olen toiminut aktiivisena kunnanhallituksen puheenjohtajana. Olen esittänyt kysymyksiä, pyytänyt lisäselvityksiä, kiinnittänyt huomiota valmistelun puutteisiin ja edellyttänyt, että päätöksenteossa noudatetaan lakia ja että asiat valmistellaan riittävästi. Tällainen toiminta ei ole laitonta vaikuttamista, vaan kuuluu kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävään ja poliittiseen johtamisvastuuseen.

Olen erityisesti vaatinut kunnan yhteistoimintamenettelyn jatkamista. Vaatimukseni perusteena on ollut vakava huoli Pelkosenniemen kunnan taloudellisesta tilanteesta. Olen katsonut, ettei kunnan talous kestä nykyisen kaltaista hallintoa ja taloudenpitoa ja että talouden

tasapainottamiseksi tarvittavat toimenpiteet on selvitettävä asianmukaisesti.

Yhteistoimintamenettelyn jatkamiseen ei kuitenkaan ole haluttu suostua.

Tämä on konkreettinen esimerkki siitä, millaista väitetty "vaikuttamiseni" on tosiasiasa ollut. Olen puheenjohtajana pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että kunnan taloudelliseen tilanteeseen reagoidaan, vaihtoehdot selvitetään ja kunnanhallitus kantaa vastuunsa kunnan taloudesta. Se, että olen vaatinut talouden kannalta vaikeidenkin asioiden käsittelemistä, ei tee toiminnastani lainvastaista.

Myös Pelkosenniemen edellinen kunnanhallitus on aikaisemmin arvioinut toimintaani ja todennut, ettei sen käytettävissä olleesta aineistosta ilmennyt virkavirheitä tai tavanomaisesta työskentelystä poikkeavaa toimintaa. Kunnanhallitus on lisäksi katsonut, että puheenjohtajan aktiivinen osallistuminen valmistelun tukemiseen kuuluu lähtökohtaisesti puheenjohtajan tehtäviin.

Olen myös jo tapahtuma-aikana tuonut esiin mahdollisia esteellisyys- ja valmisteluongelmia. Toimintaani ei siten voida jälkikäteen tulkita päätöksenteon tarkoitukselliseksi estämiseksi ottamatta huomioon niitä oikeudellisia ongelmia, joihin olen puheenjohtajana reagoinut.

Väitettä lainvastaisesta vaikuttamisesta ei voida perustaa siihen, että puheenjohtaja on ollut aktiivinen, eri mieltä viranhaltijoiden tai muiden luottamushenkilöiden kanssa taikka vaatinut asioiden tarkempaa selvittämistä. Esteellisyys, toimivallan ylittäminen ja aktiivinen poliittinen johtaminen ovat oikeudellisesti eri asioita.

Minun toimintani tarkoituksena ei ole ollut hankkia kenellekään oikeudetonta etua eikä vahingoittaa kuntaa. Päinvastoin olen pyrkinyt suojaamaan kunnan etua, sen taloutta ja päätöksenteon lainmukaisuutta. Olen toiminut sen käsityksen perusteella, että kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävänä on valvoa valmistelun asianmukaisuutta, puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin ja huolehtia siitä, että myös vaikeat asiat tuodaan poliittiseen päätöksentekoon.

Kysymys ei siten ole siitä, olenko vaikuttanut päätöksentekoon. Kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävään kuuluu poliittinen vaikuttaminen. Ratkaiseva kysymys on, olenko tehnyt sen lainvastaisesti. Kiistan tämän. Käytettävissä oleva aineisto ei osoita, että olisin käyttänyt asemaani lainvastaisesti, ylittänyt toimivaltani tai pyrkinyt oikeudettomasti ohjaamaan kunnanhallituksen ratkaisuja.

Toimitan tämän oikaisuvaatimuksen erillisenä liitteenä myös oikeustieteen tohtori Matti Tolvaselle osoitetun perustellun ja yksiselitteisen vastauksen. Siinä käyn hänen esittämänsä oikeudelliset arviot ja niiden perustana olevat tosiseikat kohta kohdalta läpi. Vastaukseni tarkoituksena ei ole kärjistää asiaa, vaan arvioida sitä oikeudellisen asiantuntijan edellyttämällä viileydellä, täsmällisyydellä ja asiakirja-aineistoon tukeutuen. Katson, että näin vakavassa asiassa johtopäätösten tulee perustua koko tosiseikastoon eikä vain yhteen tapahtumakuvaukseen tai ennen oman selvitykseni saamista muodostettuun arvioon. Tolvanen on itse todennut, että vastaukseni olisi ollut hänen lausuntonsa laatimisen kannalta merkityksellistä aineistoa.

1. Oikaisuvaatimuksen kohteena oleva päätös

Pelkosenniemen kunnanhallitus on 17.8.2026 §:ssä 253 päättänyt merkitä Laura Lakson selityksen tietoonsa saatetuksi, todeta Lakson selityksen ja oikeustieteen tohtori Matti Tolvasen asiantuntijalausunnon perusteella rikosilmoituksen tekemisen kynnyksen täyttyvän, tehdä asiassa rikosilmoituksen sekä valtuuttaa vt. kunnanjohtaja Mikko Merikannon jättämään rikosilmoituksen yhdessä Asianajotoimisto Kontturi & Co Oy:n kanssa. Päätös on lisäksi päätetty saattaa kunnanvaltuustolle tiedoksi.

Asian käsittelyn aikana Matti Tolvanen kutsuttiin kunnanhallituksen kokoukseen asiantuntijaksi. Hän osallistui kokoukseen Teams-yhteydellä klo 16.29–16.52.

Asian valmistelijana ja esittelijänä toimi vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto.

Päätökseen on liitetty muutoksenhakukielto sillä perusteella, että kysymys olisi kuntalain 136 §:ssä tarkoitettusta valmistelusta tai täytäntöönpanosta.

2. VAATIMUKSET

Laura Lakso vaatii, että Pelkosenniemen kunnanhallitus:

1. tutkii tämän oikaisuvaatimuksen;

2. kumoaa 17.8.2026 §:n 253 päätöksen, koska päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä ja koska päätöksen voimassa pitäminen ei myöskään ole tarkoituksenmukaista;

3. Keskeyttää

keskeyttää rikosilmoituksen valmistelun ja toimittamisen, kunnes tämän oikaisuvaatimuksen perusteet on käsitelty;

4. Palauttaa valmisteluun

palauttaa asian tarvittaessa kokonaisuudessaan uuteen valmisteluun esteettömien viranhaltijoiden valmisteltavaksi ja esteettömän toimielimen ratkaistavaksi;

5. Ratkaisee esteellisyydet

ratkaisee ennen mahdollista uutta käsittelyä erikseen vt. kunnanjohtaja Mikko Merikannon, kunnanhallituksen puheenjohtaja Timo Tossavaisen, kunnanhallituksen jäsenten Markku Kankaanrannan ja Eeva Airaksen sekä kunnanvaltuuston varapuheenjohtaja Heidi Karnaatun esteellisyydet;

6. Arvioi vaikutukset

arvioi samalla, mikä oikeudellinen vaikutus mahdollisesti esteellisten henkilöiden jo tapahtuneella osallistumisella asian valmisteluun, käsittelyyn tai päätöksentekoon on §:n 253 päätöksen pätevyyteen;

7. Mahdollisuus lausumaan

varaa Laura Laksolle ennen mahdollista uutta päätöksentekoa tosiasiallisen mahdollisuuden lausua Matti Tolvasen kirjallisesta asiantuntijalausunnosta, hänen 17.8.2026 kokouksessa Teams-yhteydellä esittämistään täydentävistä näkemyksistä sekä kaikesta muusta Laksoa vastaan käytettävästä aineistosta;

8. Lausuma on otettava huomioon

ottaa täysimääräisesti huomioon Lakson 24.8.2026 toimittaman täydentävän selvityksen sekä erillisen lausuman Tolvasen asiantuntijalausunnosta; ja

9. Salassapidon perusteet

yksilöi lainkohdan ja tosiseikat, joihin Tolvasen lausunnon ja Laura Lakson oman selvityksen salassapito perustuu, sekä arvioi erikseen, onko koko asiakirjojen salaamiselle lain mukaista perustetta.

10. Vaatimus asiakirjojen julkisuudesta

Vaadin, että sekä oikeustieteen tohtori Matti Tolvasen lausunto että oma lausumani ja selvitykseni liitetään kokonaisuudessaan kunnanhallituksen asiaa koskevaan julkiseen päätösaineistoon. Tolvasen lausuntoa on käytetty minua koskevan päätöksenteon perusteena, ja oma selvitykseni on siihen annettu vastine. Jos kunnanhallitus katsoo, että Tolvasen lausunto tai minun selvitykseni on kokonaan tai osittain salassa pidettävä, vaadin kunnanhallitusta yksilöimään kummankin asiakirjan osalta, millä nimenomaisella lainkohdalla, minkä tiedon osalta ja millä tosiasiallisella perusteella salassapito perustuu. Asiakirjojen salaamista ei voida perustaa pelkkään yleiseen viittaukseen salassapitoon, vaan salassapidon oikeudellinen peruste on ilmoitettava yksilöidysti.

11. Vaatimus Marko Poikelan ja Vilma Ohrankämmenen osallistumisen selvittämisestä

Vaadin kunnanhallitukselta yksilöityä selvitystä siitä, millä perusteella Marko Poikela ja Vilma Ohrankämmen osallistuivat asian käsittelyyn ja päätöksentekoon, vaikka heidän tiedossaan oli, että muiden asian käsittelyyn osallistuneiden henkilöiden esteellisyys oli nimenomaisesti saatettu arvioitavaksi.

Selvityksessä tulee yksilöidä, arvioivatko Poikela ja Ohrankämmen ennen päätöksentekoa muiden osallistujien esteellisyyttä, mihin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin perusteisiin heidän arvionsa perustui sekä millä perusteella he katsoivat asian voivan tulla käsiteltyksi ja ratkaistuksi esitetyistä esteellisyysväitteistä huolimatta.

Kysymys on olennainen myös päätöksen syntymisjärjestyksen ja koko päätöksenteon lainmukaisuuden arvioimiseksi. Esteellisyys ei ole jälkikäteen arvioitava sivuseikka, vaan se on ratkaistava ennen asian käsittelyyn osallistumista.

12. Vaatimus menettelystä aiheutuvien kustannusten selvittämisestä

Vaadin kunnanhallitusta selvittämään avoimesti ja yksilöidysti, kuinka paljon tästä menettelystä on jo aiheutunut ja tulee vielä aiheutumaan kustannuksia Pelkosenniemen kunnalle ja viime kädessä kuntalaisille.

Kunnanhallituksen tulee ilmoittaa, mitä oikeustieteen tohtori Matti Tolvaselta hankittu lausunto ja hänen muu asiantuntijatyönsä ovat tähän mennessä maksaneet, kuka hankinnasta ja toimeksiannosta on päättänyt sekä mihin päätökseen ja määrärahaan kustannus perustuu.

Lisäksi on selvitettävä, millaisen päätöksen kunnanhallitus on tehnyt Tolvaselle annetusta rikosilmoituksen laatimista koskevasta jatkotoimeksiannosta, mikä on toimeksiannon sisältö ja arvioitu kokonaiskustannus sekä onko kunnanhallitus asettanut toimeksiannolle kustannus- tai euromääräisen enimmäisrajan. Tolvanen on ilmoittanut saaneensa kunnanhallitukselta toimeksiannon rikosilmoituksen laatimiseen.

Kuntalaisilla on oikeus tietää, kuinka paljon yhden entisen kunnanhallituksen puheenjohtajan toimintaa koskevan asian selvittäminen, ulkopuolisen asiantuntijalausunnon hankkiminen ja rikosilmoituksen valmistelu kokonaisuudessaan maksavat Pelkosenniemen kunnalle.

Kunnanhallituksen tulee tämän vuoksi esittää tähän mennessä syntyneet kustannukset, tehdyt kustannussitoumukset sekä realistinen arvio menettelyn tulevista ja kokonaiskustannuksista.

3. Päätös ei ole yksiselitteisesti vain valmistelua

Kuntalain 136 §:n muutoksenhakukielto koskee päätöstä, joka koskee **vain** valmistelua tai täytäntöönpanoa.

§:ssä 253 kunnanhallitus ei kuitenkaan ole päättänyt ainoastaan selvittää asiaa tai hankkia lisätietoja.

Kunnanhallitus on:

- arvioinut Lakson menettelyä;
- käyttänyt päätöksensä perusteena Lakson selitystä ja oikeudellista asiantuntijalausuntoa;
- **todennut rikosilmoituksen tekemisen kynnyksen täyttyvän;**
- **päättänyt tehdä rikosilmoituksen;** sekä
- valtuuttanut vt. kunnanjohtajan toteuttamaan päätöksen yhdessä asianajotoimiston kanssa.

Päätöksen oikeudellinen luonne määräytyy sen todellisen sisällön ja vaikutusten eikä yksinomaan siihen liitetyn muutoksenhakuohjeen perusteella.

Jos kunnanhallitus tästä huolimatta katsoo, ettei oikaisuvaatimusta voida tutkia, tämä kirjelmä tulee käsitellä vähintään **hallintomenettelyssä tapahtuneiden virheiden korjaamista, esteellisyyksien ratkaisemista, asianosaiseen kohdistuvan kuulemisen täydentämistä ja rikosilmoitusmenettelyn keskeyttämistä koskevana vaatimuksena.**

4. ESTEELLISYYDET

Asian käsittelyn keskeinen ongelma ei ole vain yhden henkilön mahdollinen esteellisyys.

Kysymyksessä on kokonaisuus, jossa useat Laksoa koskevan pitkäkestoisen konfliktin aktiiviset osapuolet ovat osallistuneet myöhemmin myös Laksoa koskevan rikosilmoitusasian käsittelyyn.

Hallintolain 27–30 §:n esteellisyyssääntelyn tarkoituksena on turvata paitsi päätöksenteon tosiasiallinen puolueettomuus myös **luottamus päätöksenteon puolueettomuuteen.**

4.1 Vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto

Mikko Merikanto toimi §:n 253 asian valmistelijana ja esittelijänä.

Merikanto ei kuitenkaan ole Laksoa koskevassa tapahtumakokonaisuudessa ulkopuolinen viranhaltija.

Tilapäisen valiokunnan raportissa todetaan, että Merikannon ja Lakson välisen yhteistyön kriisiytyminen tuli kunnanhallituksen tietoon 19.1.2026, jolloin Merikanto toimitti kunnanhallitukselle kirjallisen katsauksen.

20.1.2026 pidetyssä puheenjohtajiston keskustelussa käsiteltiin nimenomaan Merikannon esittämää epäluottamusta. Lakso on tuonut aineistossa esille puolustaneensa Merikantoa aikaisemmin voimakkaastikin mutta kokeneensa Merikannon 19.1.2026 kirjelmän vakavana hyökkäyksenä itseään kohtaan.

Tämän jälkeen Merikannon oma toiminta on ollut useissa Lakson vireille saattamissa oikeudellisissa prosesseissa arvioinnin kohteena.

Tässä tilanteessa Merikannon osallistumista Laksoa koskevan rikosilmoituspäätöksen valmisteluun ja esittelyyn ei voida pitää puolueettomuuden kannalta ongelmattomana.

Kunnanhallituksen ja vt. kunnanjohtajan tietoisuus tutkintapyyntöstä – merkitys Merikannon esteellisyyteen

Kunnanhallituksella ja vt. kunnanjohtaja Mikko Merikannolla on ollut viimeistään 16.6.2026 lähtien tieto siitä, että Lapin poliisille on tehty tutkintapyyntö, jossa arvioitavana on heidän oma toimintansa samoihin tapahtumiin ja asiakokonaisuuksiin liittyen. Tästä huolimatta Merikanto on osallistunut Laura Lakson toimintaa koskevan asian valmisteluun ja käsittelyyn.

Tällä seikalla on olennainen merkitys arvioitaessa Merikannon esteellisyyttä. Kun Merikanto on tiennyt oman toimintansa olevan samasta tapahtumakokonaisuudesta poliisille tehdyn tutkintapyyntöä kohteena, hänen oma asemansa ja intressinsä suhteessa Lakson toiminnan arviointiin on tullut arvioida ennen asian valmisteluun tai käsittelyyn osallistumista.

Vaadin kunnanhallitusta selvittämään, milloin ja miten Merikannon esteellisyys on arvioitu, kuka arvioinnin on tehnyt ja millä oikeudellisilla ja tosiasiallisilla perusteilla hänen on katsottu voivan osallistua Laksoa koskevan asian valmisteluun ja käsittelyyn siitä huolimatta, että hänen oma toimintansa samoissa tapahtumissa oli jo saatettu poliisin arvioitavaksi.

4.2 Kunnanhallituksen puheenjohtaja Timo Tossavainen

Kunnanhallituksen puheenjohtaja Timo Tossavainen on ollut keskeinen aktiivinen toimija Laksoa koskevassa konfliktissa.

Hän on osallistunut tilapäisen valiokunnan menettelyyn ja antanut Lakson toimintaa koskevia lausumia. Tilapäisen valiokunnan raportissa Tossavainen on yksi kunnanhallituksen jäsenistä, joiden lausuntoja valiokunta käytti aineistonaan.

Timo Tossavaisen esteellisyys on arvioitava erityisen tarkasti. Tossavainen on ollut tekemässä vaatimusta tilapäisen valiokunnan asettamisesta Laura Lakson luottamuksen arvioimiseksi ja on tämän jälkeen osallistunut aktiivisesti Lakson toimintaa koskevaan kielteiseen arviointiin valiokuntamenettelyn yhteydessä. Hän on siten jo ennen nyt kysymyksessä olevaa tutkinta-asiaa ottanut aktiivisen ja kielteisen kannan Lakson toimintaan.

Lisäksi Tossavainen on viimeistään 16.6.2026 tiennyt, että Lapin poliisille on tehty rikosilmoitus/tutkintapyyntö, joka kohdistuu myös häneen itseensä ja hänen toimintaansa tässä samassa tapahtumakokonaisuudessa. Tästä huolimatta hän on myöhemmin osallistunut kunnanhallituksen puheenjohtajana kokoukseen, jossa on käsitelty Laura Lakson toimintaa ja tutkintapyyntöä tekemistä Laksosta.

Asetelma on esteellisyyden kannalta olennainen. Samassa tapahtumakokonaisuudessa poliisin arvioinnin kohteena oleva henkilö on osallistunut päätöksentekoon, jossa arvioinnin kohteeksi on asetettu toinen saman tapahtumakokonaisuuden osapuoli. Tossavaisella on lisäksi ollut jo ennen tätä päätöksentekoa aktiivinen rooli Lakson luottamuksen kyseenalaistamisessa.

Vaadin kunnanhallitusta yksilöidysti selvittämään, millä perusteella Timo Tossavaisen on katsottu olleen esteetön toimimaan kunnanhallituksen puheenjohtajana ja osallistumaan Laksoa koskevan tutkinta-asian käsittelyyn ja päätöksentekoon. Selvityksessä on otettava erikseen huomioon hänen aikaisempi toimintansa tilapäisen valiokunnan käynnistämisessä, hänen Laksoa koskevat kielteiset kannanotonsa sekä se, että hän tiesi jo 16.6.2026 itseensä ja omaan toimintaansa kohdistuvasta poliisille tehdystä tutkintapyyntöstä.

Kyse ei ole vain siitä, onko Tossavainen itse pitänyt itseään puolueettomana. Arvioitavaksi tulee myös se, onko hänen puolueettomuutensa näissä olosuhteissa objektiivisesti tarkasteltuna vaarantunut siten, että luottamus asian käsittelyn puolueettomuuteen on vaarantunut.

Lisäksi Tossavainen on ottanut Laksoon julkisuudessa selvästi kielteisen kannan muun muassa Lapin Kansassa ja Koti-Lapissa.

Lehtikirjoituksia ei tässä vaiheessa liitetä oikaisuvaatimukseen, mutta niiden olemassaoloon vedotaan osana kokonaisarviointia siitä, onko Tossavainen suhteessa Laksoon ollut tämän asian käsittelyssä puolueettoman päätöksentekijän asemassa vai jo ennestään konfliktin vastapuoli.

Kyse ei ole siitä, etteikö poliitikolla olisi oikeutta esittää poliittista kritiikkiä. Kysymys on siitä, voiko henkilö, joka on jo julkisuudessa asettunut voimakkaasti arvioitavaa henkilöä vastaan, osallistua tämän rikosoikeudellisen menettelyn käynnistämiseen tavalla, joka objektiivisesti säilyttää luottamuksen päätöksenteon puolueettomuuteen.

4.3 Kunnanhallituksen jäsen Markku Kankaanranta

Markku Kankaanrannan asema on vielä selkeämmin päällekkäinen.

Kankaanranta on ollut tilapäisen valiokunnan puheenjohtaja ja siten yksi keskeisimmistä henkilöistä prosessissa, joka johti Lakson luottamuksen arviointiin ja erottamiseen.

Aikaisemmassa aineistossa on lisäksi tuotu esille, että Kankaanranta osallistui myös kunnanhallituksen tilapäiselle valiokunnalle antaman lausunnon valmisteluun liittyneeseen viestintään, vaikka hän toimi samanaikaisesti asiaa tutkineen valiokunnan puheenjohtajana.

Markku Kankaanrannan esteellisyys on arvioitava erityisen vakavasti. Kankaanranta on toiminut Laura Laksoa koskeneen tilapäisen valiokunnan puheenjohtajana ja osallistunut tässä asemassa valiokunnan Laksoa koskevan raportin ja kielteisten johtopäätösten muodostamiseen. Hänen toimintansa ei siten ole ollut nyt arvioitavaan tapahtumakokonaisuuteen nähden ulkopuolista.

Kankaanrannan omasta toiminnasta on lisäksi tehty Lapin poliisille tutkintapyyntö, joka nimenomaisesti koskee hänen toimintaansa Laura Laksoa koskeneessa tilapäisessä valiokunnassa. Kankaanranta on viimeistään 16.6.2026 tiennyt, että hänen oma toimintansa tässä samassa asiakokonaisuudessa on saatettu poliisin arvioitavaksi. Tästä huolimatta hän on osallistunut myöhemmin kunnanhallituksessa Lakson toimintaa koskevan tutkinta-asian käsittelyyn ja päätöksentekoon.

Asetelma on olennaisesti sama kuin vt. kunnanjohtaja Mikko Merikannon ja Timo Tossavaisen kohdalla: henkilö, jonka oma toiminta samassa Laksoa koskevassa tapahtumakokonaisuudessa on saatettu poliisin tutkittavaksi ja joka on tästä itse tiennyt, on osallistunut päätöksentekoon, jossa arvioidaan Lakson toimintaa ja päätetään tutkintapyyntöä tekemisestä Laksosta.

Kankaanrannan kohdalla asetelmaa korostaa hänen aikaisempi keskeinen asemansa juuri tilapäisen valiokunnan puheenjohtajana. Kun poliisille tehty tutkintapyyntö koskee nimenomaan hänen toimintaansa tässä valiokuntamenettelyssä, hänellä on ollut omaan toimintaansa liittyvä konkreettinen intressi samassa tapahtumakokonaisuudessa.

Vaadin kunnanhallitusta yksilöidysti selvittämään, millä perusteella Markku Kankaanrannan on katsottu olleen esteetön osallistumaan Laura Laksoa koskevan tutkinta-asian käsittelyyn ja päätöksentekoon, vaikka hän tiesi viimeistään 16.6.2026, että hänen oma toimintansa Laksoa koskevassa valiokuntamenettelyssä oli saatettu Lapin poliisin arvioitavaksi.

Esteellisyttä ei voida ratkaista pelkästään sillä perusteella, onko Kankaanranta itse katsonut olevansa puolueeton. Arvioinnissa on ratkaistava, onko luottamus hänen puolueettomuuteensa objektiivisesti vaarantunut, kun hän on ensin johtanut Laksoa koskenutta valiokuntamenettelyä, hänen oma toimintansa tässä menettelyssä on saatettu poliisin arvioitavaksi ja hän on tämän jälkeen osallistunut kunnanhallituksessa Laksoa koskevan tutkinta-asian ratkaisemiseen.

Kankaanranta on lisäksi ottanut Laksoon julkisuudessa kielteisen kannan muun muassa Lapin Kansassa ja Koti-Lapissa.

Tämän lisäksi Kankaanrannan omasta toiminnasta on tehty rikosilmoitus ja kunnallinen muutoksenhaku.

Tämä merkitsee, että Kankaanranta ei ole ollut Laksoon nähden vain poliittisesti eri mieltä oleva päätöksentekijä. Hänen oma toimintansa on samalla osana samaa laajaa tapahtumakokonaisuutta Lakson vireille saattaman oikeudellisen arvioinnin kohteena.

Tällainen vastakkainen prosessiasetelma on omiaan vaarantamaan luottamusta puolueettomuuteen.

4.4 Kunnanhallituksen jäsen Eeva Airas

Eeva Airaksen kohdalla esteellisyysperusteet ovat erityisen hyvin dokumentoituja.

Airas osallistui §:n 253 päätöksentekoon.

Ennen tätä hän oli itse allekirjoittanut tilapäisen valiokunnan perustamiseen johtaneen aloitteen. Omassa 21.4.2026 lausunnossaan hän kertoo tehneensä näin, koska hänen käsityksensä mukaan tilanne ei korjaantunut ilman ulkopuolista arviointia ja Lakson luottamusta oli tarpeen ryhtyä arvioimaan.

Airas ei myöskään rajoittunut lausunnossaan neutraaliin tapahtumakuvaukseen vaan arvioi Laksoa henkilökohtaisella tasolla kielteisesti.

Airas otti lausunnossaan kantaa myös Lakson tarkoituksiin. Hän arvioi, että Lakson esittämiä perusteita oli käytetty asian käsittelyn vaikeuttamiseen ja viivyttämiseen.

Lausunnon yhteenvedossa Airas katsoi kysymyksen olleen Lakson pidempään jatkuneesta (kuusi kuukautta) toimintatavasta, joka oli hänen kokemuksensa mukaan heikentänyt luottamusta ja yhteistyötä.

Airas oli siis jo ennen 17.8.2026:

1. osallistunut Lakson luottamuksen arviointiin johtaneen menettelyn käynnistämiseen;
2. antanut laajan kielteisen kirjallisen arvion Lakson toiminnasta;
3. muodostanut käsityksen Lakson menettelyn tarkoitusperistä; ja
4. tämän jälkeen osallistunut ratkaisuun siitä, ylittääkö Lakson menettely rikosilmoituksen tekemisen kynnyksen.

Airaksen esteellisyys olisi tullut arvioida ja ratkaista ennen hänen osallistumistaan §:n 253 päätöksentekoon. Onko tällaista esteellisyyden arviointia tehty ja onko Airas itse sitä tehnyt.

4.5 Kunnanvaltuuston varapuheenjohtaja Heidi Karnaattu

Myös kunnanvaltuuston varapuheenjohtaja Heidi Karnaattu on osallistunut Laksoa koskevan asian käsittelyyn.

Karnaattu on ollut jo aikaisemmin aktiivisesti mukana Laksoa koskevassa tilapäisen valiokunnan tapahtumakokonaisuudessa. Hän osallistui esimerkiksi 15.6.2026 valtuuston ratkaisuun, jossa Lakson esitys asian palauttamisesta valmisteluun hylättiin. Karnaattu äänesti asian käsittelyn jatkamisen puolesta.

Karnaatun oma esteellisyys on lisäksi jo nimenomaisesti riitautettu hallinto-oikeudessa. Kunnan omassa vastauksessa todetaan, että hallinto-oikeus on varannut Karnaatulle mahdollisuuden antaa selitys hänen esteellisyyttään koskevasta valitusperusteesta.

Tämän lisäksi Heidi Karnaatun omasta toiminnasta on tehty rikosilmoitus ja kuntalain mukainen valitus.

Kyse ei tässäkään ole siitä, että rikosilmoituksen tai valituksen kohteena olemisen automaattisesti tekisi henkilöstä esteellisen.

Merkitys syntyy siitä, että Karnaatun oma toiminta on samassa laajassa tapahtumakokonaisuudessa Lakson vireille saattamien oikeudellisten menettelyjen kohteena samalla, kun Karnaattu osallistuu Lakson toiminnan arviointiin.

Tällöin osapuolten välille on syntynyt konkreettinen ja oikeudellisesti merkityksellinen vastakkainen prosessiasetelma.

Esteettömän toimielimen tulee arvioida, onko Karnaatun osallistuminen tällaisessa tilanteessa ollut hallintolain 28 §:n yleislausekejäävin ja puolueettomuusvaatimuksen mukaista.

Onko Karnaattu itse tehnyt arvion omasta esteettömyydestään ja mihin hän päätyi.

5. Esteellisyyškysymys on kokonaisuus, ei viisi erillistä yksityiskohtaa

Kokonaisuutta arvioitaessa ei voida tarkastella Merikantoa, Tossavaista, Kankaanrantaa, Airasta ja Karnaattua toisistaan irrallisina henkilöinä.

Heidän roolinsa limittyvät samaan Laksoa koskevaan pitkäaikaiseen konfliktiin.

Kysymys on siitä, että:

- Merikanto on aloittanut Laksoa kohtaan avoimen luottamuskonfliktin ja toimii myöhemmin Laksoa koskevan rikosilmoitusasian valmistelijana ja esittelijänä;
- Tossavainen on ollut aktiivinen Laksoa koskevan konfliktin osapuoli ja ottanut julkisesti kielteisen kannan Laksoon;
- Kankaanranta on johtanut tilapäistä valiokuntaa, ottanut julkisesti kielteisen kannan Laksoon ja hänen oma toimintansa on Lakson vireille saattaman rikos- ja kunnallisoikeudellisen arvioinnin kohteena;
- Airas on itse ollut käynnistämässä Lakson luottamuksen arviointia ja muodostanut Lakson menettelystä jo etukäteen yksityiskohtaisen kielteisen käsityksen; ja
- Karnaatun omaa toimintaa koskevat sekä rikosilmoitus että kunnallinen muutoksenhakumenettely, mutta hän on tästä huolimatta osallistunut Laksoa koskevan asian käsittelyyn.

Näissä olosuhteissa kunnanhallituksen on vastattava perustellusti kysymykseen:

Onko Laksoa koskevan §:n 253 asian valmistelu ja päätöksenteko tapahtunut aidosti esteettömässä ja objektiivisesti puolueettomassa kokoonpanossa?

6. Laksoa ei kuultu Tolvasen lausunnosta

Pöytäkirja osoittaa, että päätös perustettiin nimenomaisesti Lakson selitykseen ja Matti Tolvasen asiantuntijalausuntoon.

Tolvasen lausunto oli Laksolle epäedullinen ja sisälsi hänen toimintaansa koskevia vakavia rikosoikeudellisia johtopäätöksiä.

Laksolle ei kuitenkaan toimitettu lausuntoa ennen asian ratkaisemista.

Hän ei voinut:

- tarkistaa lausunnon tosiseikkoja;
- oikaista mahdollisia virheitä;
- antaa vastanäyttöä;
- esittää omaa oikeudellista arviotaan; eikä
- vastata lausunnon johtopäätöksiin.

Lakso sai Tolvasen lausunnon vasta noin viikko kunnanhallituksen päätöksen jälkeen.

Hallintolain 31 §:n selvittämisvelvollisuuden ja 34 §:n kuulemisperiaatteen näkökulmasta tämä on olennainen menettelyvirhe.

7. Tolvanen täydensi lausuntoaan kokouksessa – Laksoa ei kuultu tästäkään

Kuulemispuute on vielä kirjallisen lausunnon toimittamatta jättämistä laajempi.

Matti Tolvanen osallistui kunnanhallituksen kokoukseen Teams-yhteydellä 23 minuutin ajan.

Hänellä oli siten mahdollisuus täydentää kirjallista arviotaan, perustella näkemyksiään ja vastata kunnanhallituksen jäsenten kysymyksiin.

Lakso ei ollut paikalla.

Laksole ei ennen ratkaisua kerrottu, mitä Tolvasen kanssa oli keskusteltu.

Laksole ei varattu mahdollisuutta vastata Tolvasen suullisesti esittämiin lisäarvioihin.

Menettely muodostui käytännössä seuraavaksi:

Tolvanen sai antaa kirjallisen lausunnon Lakson toiminnasta.

Tolvanen sai tulla kunnanhallituksen kokoukseen täydentämään arviotaan suullisesti.

Lakso ei saanut kirjallista lausuntoa ennen ratkaisua.

Lakso ei saanut kuulla suullista täydentämistä.

Lakso ei saanut vastata kumpaankaan.

Tämän jälkeen kunnanhallitus päätti rikosilmoituksen tekemisen kynnyksen täyttyvän.

Tämä ei täytä asianosaisen tosiasiallisen kuulemisen vaatimusta.

8. Lakson alkuperäisen vastauksen rajallisuuden syy oli kunnanhallituksen tiedossa

Tarja Kallion eriävä mielipide osoittaa, että kunnanhallitus tiesi jo 17.8.2026, miksi Lakson alkuperäinen vastaus ei sisältänyt yksityiskohtaisia aineellisia vastauksia kaikkiin kysymyksiin.

Kallion eriävässä mielipiteessä todetaan, että kysymykset koskivat samoja tapahtumia ja oikeudellisia kysymyksiä, jotka olivat jo hallinto-oikeuden ja poliisille toimitettujen tutkintapyyntöjen perusteella toimivaltaisten viranomaisten arvioitavana. Yksityiskohtaisten vastausten antamisen katsottiin tuolloin voivan vaarantaa vireillä olevaa esitutkintaa.

Tarja Kallio katsoi myös, ettei käytettävissä ollut aineisto antanut riittäviä perusteita rikosilmoituksen tekemiselle.

Lakso on sittemmin toimittanut yksityiskohtaiset vastaukset sen jälkeen, kun hänen avustajansa on keskustellut asian etenemisestä tutkinnanjohtajan kanssa.

Päätöksenteon aineisto on siten olennaisesti muuttunut 17.8.2026 jälkeen.

9. Tolvasen lausunnon ja Lakson oman selvityksen salaaminen

Pöytäkirjan liitteiksi on merkitty sekä Matti Tolvasen asiantuntijalausunto että Laura Lakson selitys.

Tolvasen lausunto oli salattu, eikä sitä toimitettu Laksolle sähköisesti. Lakson avustaja joutui noutamaan asiakirjan päätöksenteon jälkeen kunnanvirastolta arkipäivänä.

Salassapito suhteessa yleisöön ja asianosaisen oikeus saada tietoonsa häntä vastaan käytetty aineisto ovat kuitenkin kaksi eri oikeudellista kysymystä.

Viranomaisen ei voi käyttää henkilöä vastaan asiakirjaa, pitää sitä häneltä poissa ennen päätöksentekoa ja tämän jälkeen perustella kuulemisen puuttumista asiakirjan salassapidolla.

Lisäksi myös Laura Lakson oma selvitys on salattu.

Kunnan tulee täsmällisesti yksilöidä:

- mikä lainkohta tekee Tolvasen lausunnon salaiseksi;
 - mitä yksittäisiä tietoja salassapito koskee;
 - miksi koko lausunto on salattava;
 - mikä lainkohta tekee Lakson oman selvityksen salaiseksi; ja
 - miksi mahdollisesti yksittäisten salassa pidettävien tietojen peittäminen ei ole riittävää.
-

10. TARKOITUKSENMUKAISUUS

Oikaisuvaatimus ei perustu yksinomaan siihen, onko päätös lainvastainen.

Kunnallisessa oikaisuvaatimusmenettelyssä päätöksen tehneellä toimielimellä on mahdollisuus arvioida myös sitä, onko aikaisempi päätös kunnan edun ja hyvän hallinnon näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Tämä on nyt erityisen tärkeää.

10.1 Prosessin alku 19.–20.1.2026

Asiakirjojen perusteella Merikannon negatiivinen suhtautuminen Laksoon tuli avoimesti kunnanhallituksen tietoon Merikannon 19.1.2026 toimittamasta kirjelmästä.

Seuraavana päivänä asiaa käsiteltiin puheenjohtajiston tapaamisessa.

Lakso on tuonut dokumentoidusti esiin, että hän oli siihen asti tukenut Merikantoa mutta koki tämän kirjelmän vakavana hyökkäyksenä itseään kohtaan ja pyrki tämän jälkeen aktiivisesti löytämään keskusteluratkaisua tilanteeseen.

Esteettömän kunnanhallituksen on tämän vuoksi arvioitava:

Onko §:n 253 rikosilmoitusmenettely aidosti itsenäinen ja puolueettomasti syntynyt oikeudellinen prosessi vai onko se tosiasiallisesti jatkumoa 19.–20.1.2026 alkaneelle henkilö- ja luottamuskonfliktille?

10.2 Onko menettely saanut vastatoimen luonteen?

Lakso on tämän konfliktin aikana käyttänyt laillisia oikeussuojakeinojaan.

Hän on:

- puolustanut itseään;
- esittänyt esteellisyysväitteitä;
- tehnyt rikosilmoituksia;
- käyttänyt kunnallisia muutoksenhakekeinoja; ja
- saattanut viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden toimintaa toimivaltaisten viranomaisten arvioitavaksi.

Näiden oikeuksien käyttämistä ei voida käyttää Laksoa vastaan.

Esteettömän kunnanhallituksen on tämän vuoksi arvioitava myös, onko rikosilmoitusmenettely tosiasiaissa saanut vastatoimen luonteen sen jälkeen, kun Lakso on ryhtynyt puolustamaan itseään ja saattanut muiden asianosaisten toimintaa oikeudelliseen arviointiin.

Tätä ei tässä oikaisuvaatimuksessa väitetä lopullisesti todistetuksi kostoksi.

Mutta kysymys on niin vakava, että se on arvioitava ennen kuin kunta käyttää rikosoikeudellista ilmoitusmenettelyä entistä kunnanhallituksen puheenjohtajaansa vastaan.

10.3 Vastakkainasettelu on nyt poikkeuksellisen ilmeinen

Tarkoituksenmukaisuusarviossa on otettava huomioon myös se, että samaan tapahtumakokonaisuuteen liittyvät osapuolet ovat käytännössä joutuneet vastakkaisiin oikeudellisiin asemiin.

Lakso on saattanut vt. Kunnanjohtaja Merikannon ja uuden kunnanhallituksen puheenjohtaja Timo Tossavaisen toiminnan rikos- ja hallinto-oikeudelliseen selvittelyyn ja arviointiin.

Lakso on saattanut ainakin Markku Kankaanrannan ja Heidi Karnaatun oman toiminnan rikosoikeudelliseen ja kunnallisoikeudelliseen arviointiin.

Samanaikaisesti nämä henkilöt ovat osallistuneet Laksoa koskevan asian käsittelyyn.

Timo Tossavainen ja Markku Kankaanranta ovat lisäksi ottaneet julkisesti Laksoa kohtaan kielteisiä kantoja Lapin Kansassa ja Koti-Lapissa.

Heidi Kernaattu ja Eeva Airas puolestaan olivat itse käynnistämässä Lakson luottamuksen arviointiin tähtäävää menettelyä ja oli kirjallisesti muodostanut Lakson toiminnasta vahvan kielteisen kokonaisarvion jo ennen rikosilmoituspäätöstä.

Kun tällainen henkilöjoukko osallistuu samaa henkilöä koskevan rikosilmoituspäätöksen käsittelyyn, kunnanhallituksen on erityisesti arvioitava, onko kunnan nimissä jatkettava rikosilmoitusprosessi enää tarkoituksenmukainen ja uskottavasti puolueeton.

11. Kunnanhallituksen jäsenten oma virkavastuu

Kunnanhallituksen §:n 253 perusteluissa todetaan itse, että kuntalain 85 §:n mukaan luottamushenkilö hoitaa tehtävänsä virkavastuulla ja häneen sovelletaan rikoslain virkarikoksia koskevia säännöksiä.

Tämä periaate ei koske vain Laura Laksoa.

Se koskee yhtä lailla kaikkia kunnanhallituksen jäseniä heidän omassa päätöksenteossaan.

Tätä ei esitetä uhkauksena eikä väitteenä siitä, että yksikään kunnanhallituksen jäsen olisi jo syyllistynyt virkarikokseen.

Mutta jäsenen on tiedostettava oma virkavastuunsa silloin, kun hänelle on ennen päätöksentekoa saatettu tieto:

- valmistelijan mahdollisesta esteellisyydestä;
- muiden päätöksentekijöiden mahdollisesta esteellisyydestä;
- asianosaisen puutteellisesta kuulemisesta;
- asianosaiselta salatusta olennaisesta asiantuntijalausunnosta; ja
- siitä, että asiantuntijaa kuullaan vielä kokouksessa ilman asianosaisen vastineoikeutta.

Jos jäsen tietoisena näistä seikoista hyväksyy menettelyn ilman, että puolueettomuus- ja kuulemiskysymykset ratkaistaan, myös tällaisen menettelyn merkitys jäsenen oman virkavastuun näkökulmasta voi joutua myöhemmin arvioitavaksi.

Siksi kunnanhallituksen jokaisen jäsenen on oikaisuvaatimusta käsitellessään arvioitava myös henkilökohtaisesti, voidaanko rikosilmoituksen valmistelua näistä seikoista huolimatta jatkaa.

12. Tilanne on olennaisesti muuttunut §:n 253 päätöksen jälkeen

Kunnanhallituksella on nyt käytettävissään aineistoa, jota sillä ei ollut 17.8.2026.

Laura Lakso on toimittanut:

- yksityiskohtaisen täydentävän vastauksen kunnanhallituksen kysymyksiin;
- erillisen lausuman Matti Tolvasen asiantuntijalausunnosta;

- selvityksen siitä, miksi alkuperäinen vastaus oli rajallinen;
- esteellisyysperusteita koskevan aineiston; sekä
- ilmoituksen siitä, että hän on valmis tulemaan henkilökohtaisesti kunnanhallituksen kuultavaksi.

Lakso on pyytänyt mahdollisuutta lausua myös Tolvasen kokouksessa esittämistä suullisista lisäperusteluista.

Näissä olosuhteissa ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa rikosilmoituksen viimeistelyä 17.8.2026 vallinneen olennaisesti puutteellisemman aineiston perusteella.

13. Tarkoituksenmukainen ratkaisu

Tarkoituksenmukainen ja kunnan edun mukainen ratkaisu on tässä vaiheessa selvä.

Rikosilmoituksen valmistelu tulee keskeyttää.

Asian valmisteluun ja päätöksentekoon osallistuneiden henkilöiden esteellisyydet tulee arvioida.

Laksoille tulee antaa Tolvasen lausunto ja selvitys siitä, mitä hän on kunnanhallitukselle suullisesti esittänyt.

Laksoa tulee kuulla.

Lakson täydentävä vastaus tulee toimittaa myös Tolvaselle ennen mahdollista jatkoarviointia.

Vasta tämän jälkeen esteetön toimielin voi arvioida, onko rikosilmoituksen tekemiselle edelleen mitään perustetta.

Tällä tavalla voidaan myös torjua perusteltu epäily siitä, että kunnan rikosilmoitusmenettely olisi muuttunut pitkäaikaisen henkilö- ja poliittisen konfliktin jatkeeksi.

14. Toissijainen vaatimus, mikäli oikaisuvaatimusta ei tutkita

Mikäli kunnanhallitus katsoo, ettei §:n 253 päätökseen kuntalain 136 §:n vuoksi saa hakea oikaisua, Laura Lakso vaatii, että tämä asiakirja käsitellään joka tapauksessa:

1. hallintomenettelyssä tapahtuneiden virheiden korjaamista koskevana vaatimuksena;
2. esteellisyyksien ratkaisemista koskevana vaatimuksena;
3. hallintolain mukaisena kuulemisvaatimuksena;
4. asiakirjojen salassapidon oikeusperusteen selvittämistä koskevana vaatimuksena; ja
5. vaatimuksena pidättäytyä rikosilmoituksen viimeistelystä siihen saakka, kunnes nämä kysymykset on ratkaistu.

Kuntalain 136 §:n muutoksenhakukielto ei oikeuta kuntaa jatkamaan asian käsittelyä esteellisessä kokoonpanossa tai käyttämään asianosaista vastaan sellaista aineistoa, johon hänelle ei ole varattu mahdollisuutta vastata.

15. JOHTOPÄÄTÖS

Pelkosenniemen kunnanhallituksen 17.8.2026 §:n 253 päätös on syntynyt olosuhteissa, joissa päätöksenteon puolueettomuuteen, asianosaisten kuulemiseen ja asian riittävään selvittämiseen liittyy vakavia kysymyksiä.

Vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto, jonka ja Lakson välinen konflikti on yksi koko tapahtumaketjun lähtökohdista, on toiminut asian valmistelijana ja esittelijänä.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja Timo Tossavainen on ollut Laksoa koskevan konfliktin aktiivinen osapuoli ja ottanut Laksoon julkisuudessa kielteisen kannan.

Markku Kankaanranta on toiminut tilapäisen valiokunnan puheenjohtajana, osallistunut Laksoa koskevan prosessin eri vaiheisiin, ottanut julkisesti kielteisen kannan Laksoon ja hänen oma toimintansa on Lakson vireille saattaman rikosoikeudellisen ja kunnallisoikeudellisen arvioinnin kohteena.

Eeva Airas on ollut itse käynnistämässä Lakson luottamuksen arviointia, antanut Lakson toiminnasta laajan kielteisen lausunnon ja tämän jälkeen osallistunut Laksoa koskevaan rikosilmoituspäätökseen.

Heidi Karnaatan oma toiminta on Lakson vireille saattaman rikosilmoituksen ja kunnallisen muutoksenhaun kohteena, mutta hän on tästä huolimatta osallistunut Laksoa koskevan

asiakokonaisuuden käsittelyyn. Myös Karnaatun esteellisyys on jo aikaisemmassa prosessissa saatettu hallinto-oikeuden arvioitavaksi.

Lisäksi Matti Tolvasen Laksoa koskevaa vakavaa asiantuntijalausuntoa käytettiin päätöksenteon perusteena ennen kuin Lakso sai lausunnon itselleen tai mahdollisuuden vastata siihen.

Tolvanen sai vielä täydentää arviotaan 23 minuutin Teams-kuulemisessa kunnanhallituksen kokouksessa. Lakso ei saanut osallistua tähän kuulemiseen eikä hänelle annettu ennen päätöstä mahdollisuutta vastata Tolvasen siellä esittämiin lisäarvioihin.

Näiden seikkojen yhteisvaikutusta ei voida sivuuttaa.

Kysymys ei ole enää yhdestä mahdollisesta menettelyvirheestä vaan siitä, onko koko §:n 253 rikosilmoitusmenettelyn valmistelu ja päätöksenteko tapahtunut sellaisessa puolueettomassa, esteettömässä ja tasapuolisessa menettelyssä, jota näin vakava päätös edellyttää.

Kunnanhallituksella on nyt oikaisuvaatimuksen johdosta mahdollisuus korjata tilanne ennen asian etenemistä pidemmälle.

Päätös tulee kumota. Rikosilmoituksen valmistelu tulee keskeyttää. Asia tulee tarvittaessa valmistella uudelleen esteettömästi ja Laura Laksoa asianmukaisesti kuullen.

Tämä on sekä oikeudellisesti että tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta kunnan edun mukainen ratkaisu.

Pelkosenniemiellä 25.8.2026

Laura Sofia Lakso

kunnanvaltuutettu

Pelkosenniemen kunnanhallituksen entinen puheenjohtaja

Avustajana

Matti Torvinen

varatuomari

Lakiasiantoiisto Lex Lappia